

Prinsengracht 204

Max Verbeek

Prinsengracht 204

‘Man, Ik spring nog liever in de Prinsengracht!’

De verhalen van de bewoners van Prinsengracht 204
te Amsterdam

Uitgeverij Brave New Books, Amsterdam, 2023

Eerste druk copyright Max Verbeek

Onderschrift: de Prinsengracht ter hoogte van nummer 204,
vanaf de hoek van de Rozenstraat richting de Rozengracht

Foto redactie: Fem Verbeek

Tekst redactie: Cecilia de Waart

ISBN 9789464927405

Uitgeverij Brave New Books

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke
wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Voor Emmy, Floor en Fem

Voorwoord

De Prinsengracht ter hoogte van nummer 204, vanaf de hoek van de Rozenstraat richting de Rozengracht. Het tweede huis vanaf de hoek is nummer 204.

Foto genomen omstreeks 1923.

De fotograaf moet de foto genomen hebben vanaf de overzijde van de Prinsengracht, met zijn rug naar de pakhuizen van de Technische Unie. De panden op nummer 200 en 198 hebben hier nog een tweede en een derde verdieping en een zolder. Die ontbraken enige tijd later. Ze werden gesloopt omdat de gevelmuren van de palen waren geschoven. Volgens het Stadsarchief Amsterdam gebeurde dat omstreeks 1983. De panden op nummer 200 en 198 zijn dubbel genum-

merd, omdat er een voor- en een achterhuis was. Pas na 2014 werden de panden gerenoveerd en weer van verdiepingen voorzien.

Op de foto zie je de nummers 206 tot en met 192 van de Prinsengracht. De Rozengracht kun je net niet zien. Wel de melkinrichting van De Lange op 202, de Koffie en Theehandel De Ster, tevens Chocolaterie, op 204, en de zijgevel van 206, gevuld met reclameteksten, het hoekhuis met de Rozenstraat. Aangemeerd ligt een binnenvaartschip. Geen idee wat het vervoerde. De mast steekt even hoog de lucht in als de huizen. Die mast moet de schipper neergehaald hebben, toen hij vanaf het IJ, langs de Prins Hendrikkade, over de Prinsengracht, voorbij de Westertoren, onder de brug van de Rozengracht naar de Westermarkt voer, om ten slotte hier aan te leggen. Op de voorgrond is net een dekschuit zichtbaar. Die ligt voor de pakhuizen van de Technische Unie, een groothandel in sanitair. De pakhuizen zullen vol gelegen hebben met wc-potten. Amsterdam schakelde in de eerste helft van de twintigste eeuw op grote schaal over op riolering en toiletten met waterspoeling. Amsterdam werd in de negentiende eeuw zwaar getroffen door uitbraken van cholera. Naast tbc was cholera een tijdlang de belangrijkste doodsoorzaak. Er liepen in de stad behalve talloze 'teringlijers' dus ook duizenden 'klerelijers' rond. Het stadsbestuur had begin twintigste eeuw begrepen dat betere hygiëne, schoon drinkwater en riolering de beste manieren waren om cholera te bestrijden. Rond het binnenvaartschip drijft veel troep. De gemeentereiniging bestond al vanaf 1877, maar toch belandde veel afval nog in de gracht.

Dit verhaal gaat over Prinsengracht 204, vanaf de koop van het huis door mijn oma Clemence van Veggelen-Hamerlinck, in 1923, tot de verkoop in 1969, door haar dochter, Lies Verbeek-van Veggelen, mijn moeder. Met een aanloop en een nasleep. In de tussenliggende periode hebben vijftien leden van de families Van Veggelen en Verbeek daar kortere of langere tijd gewoond. In chronologische volgorde: mijn oma Clemence van Veggelen, haar dochters Annie en Lies (mijn moeder), Mitzi Weiss (door Clemence van Veggelen aangenomen dochter uit Oostenrijk, afgestaan door haar ouders in Wenen), oom

Peet (de broer van mijn oma), mijn broers Clemens, Henk en Joost Verbeek (zonen van Henk en Lies Verbeek, die in de lente van 1940 tijdelijk waren ondergebracht bij hun oma, vanwege de brand in hun huis in Oosterblokker), later mijn broers Hans en Henk Verbeek (die in 1963 trouwde met Saar Kaitjily), Henks dochter Anneleen en zijn zoon Jeroen, vanaf 1965 ikzelf en vanaf 1967 ik samen met mijn latere vrouw Emmy de Beer. In 1969 werd het huis verkocht. Mijn broer Henk verhuisde met zijn gezin naar Amsterdam-Noord. De nieuwe eigenaar, Phili Muller, ging op een hoog wonen. Emmy en ik bleven wonen op de derde verdieping en de voorzijde van de zolder. In 1974 werd onze dochter Floor geboren. Met haar bleven wij op de Prinsengracht wonen tot het voorjaar van 1977. Daarna verhuisden we naar Haarlem. In deze familiechroniek komen alle bewoners een voor een aan bod. Sommigen uitvoerig, anderen terloops, al naargelang de lengte van de periode en de al of niet heftige gebeurtenissen tijdens hun verblijf. Ik neem een aanloopje om te laten zien waar de families Verbeek en Van Veggelen vandaan komen en hoe ze samen verder zijn gegaan. Regelmatig maak ik een stap opzij, om te laten zien welke familieleden ook van invloed waren op de levens van de tijdelijke bewoners van Prinsengracht 204. De rode draad blijft het huis van mijn oma. Met elkaar laten de verhalen zien welke rol Prinsengracht 204 in hun leven heeft gespeeld.

Dat we nog zoveel weten van het leven van de families Verbeek en Van Veggelen is te danken aan een eigenaardig trekje van sommige nazaten: de bewaarziekte, gepaard gaande met een, volgens buitenstaanders, ziekelijke hang naar het verleden. Aan die ziekte lijdt ikzelf, maar mijn broer Fons lijdt er in uitzonderlijke mate aan. Vandaar dat hij de aangewezen beheerder werd van het 'familiearchief', waarvan ik voor dit verhaal dankbaar gebruik heb gemaakt. Dat die ziekte erfelijk is, blijkt uit het feit dat mijn moeder de brieven die zij en mijn vader elkaar schreven tijdens hun verlovingstijd zorgvuldig bewaard heeft. Ze zaten keurig gebundeld en geordend naar jaar in een groot, geblakerd koekblik. Dat blik heeft door een Godswonder de brand van hun latere woonhuis in Blokker overleefd. Het bevatte honderdachtien

brieven van mijn vader aan mijn moeder, zes brieven van mijn moeder aan mijn vader, zesentwintig brieven van Jo, de oudere zus van mijn vader, gericht aan mijn moeder, en vier liefdesbrieven van een Duitse bewonderaar van mijn moeder. Ze zijn geschreven tussen 27 januari 1931, toen mijn vader en moeder elkaar, na een eerste, vluchtige ontmoeting op het ijs, na vier jaar weer hadden leren kennen, en 31 maart 1934, vlak voor hun huwelijk op 4 april 1934. Minstens één brief per week. Getelefoneerd werd er niet; de winkel op de Prinsengracht had geen telefoon. Zelfs de Jamin op de Rozengracht had er geen. Als je per se wilde telefoneren, ging je naar het café op de andere hoek van de Eerste Bloemdwarsstraat.

Mijn broer Joost heeft alle brieven samengevat en van commentaar voorzien, onder de titel 'Aan mijn liefste Oudje.' De meeste besloegen vier tot zes kantjes, die dichtbeschreven waren, ook de kantlijnen (op z'n kop geschreven). Voor dit verhaal maakte ik dankbaar gebruik van zijn mooie samenvatting. Mijn ouders spraken met ons, hun kinderen, niet veel over hun gevoelens, hun jeugd, hun kennismaking of hun moeizame verlovingsstijd, laat staan over hun verliefdheid. Van hun correspondentie heb ik pas na hun dood kennisgenomen. Mijn moeder moet de brieven haast wel zo zorgvuldig bewaard hebben voor haar nageslacht. Kennelijk wilde ze dat haar kinderen de brieven na haar dood nog zouden lezen. Raadselachtig blijft waarom bijna al haar brieven in de correspondentie met haar toekomstige man ontbreken. Dat had ik haar natuurlijk voor haar dood, in januari 1988, moeten vragen. Maar toen interesseerden de brieven mij nog niet.

Vraag: mag ik zo'n veertig, vijftig jaar na de dood van mijn ouders en zo'n negentig jaar na hun correspondentie informatie over hen publiceren? Ik heb de knoop maar doorgehakt. Het zou zonde zijn om hun verhaal verloren te laten gaan. Ik heb er zuinig uit geciteerd en me zoveel mogelijk onthouden van oordelen. De oorspronkelijke spelling heb ik zo gelaten.

In zijn brief van 15 maart 1933 geeft mijn vader antwoord op een vraag van mijn moeder: 'Of ik je brieven bewaar? Allemaal. Ik kan

ze moeilijk verscheuren of verbranden, en er zijn er een massa, Oud-je!' Gelukkig zijn de brieven zeventien jaar later niet verbrand bij de brand in 1940 van hun latere woonhuis in Blokker.

Envelop van brief van mijn vader aan mijn moeder, van 8 april 1932, met door de brand geblakerde randen.

Andere vraag: wie interesseert zich voor dit verhaal over mijn familie, of iets ruimer, het verhaal over de bewoners van Prinsengracht 204? Geen idee. Hopelijk de nog levende nakomelingen en familieleden van Henk Verbeek en Lies van Veggelen. En misschien ook de huidige bewoners van Prinsengracht 204. In het voorjaar van 2022, honderd jaar nadat mijn oma het huis kocht, ontvingen deze twee aardige heren mij en mijn dochters en mijn kleinkinderen zeer gastvrij en stelden ze veel belang in mijn verhalen. Maar wie weet zijn er meer mensen die belang in deze geschiedenis stellen.

Wie gelooft in het determinisme, die denkt dat alle mensenlevens bepaald worden door erfelijkheid, afkomst en milieu. Hoe dan ook, allesbepalend voor de levens van de families Verbeek en Van Veggelen was het geloof in de rooms-katholieke kerk. Net als bij zoveel

andere mensen in Nederland in de twintigste eeuw bepaalde de kerk hun leven van geboorte tot dood. We zullen in de loop van dit verhaal zien hoe groot de invloed van de kerk op beide families was. Vooral tijdens hun jeugd, maar ook nog in 1969, het jaar waarin dit verhaal eindigt. Meestal in negatieve zin, zoals bekrompen ideeën over seks, waaraan sommigen zich met veel moeite wisten te ontworstelen. Het extreemste voorbeeld van seksuele frustraties is mijn tante Annie, over wie later veel meer volgt.

Nog drie zaken hebben de levens van de Van Veggelens en de Verbeken bijzonder bepaald: tbc, erfenissen en de angst voor brand. Die erfenissen en de angst voor brand komen later uitvoerig aan de orde. Hierbij alvast een voorproefje van welke gevolgen tbc (tuberculose) in deze families heeft gehad. In het vervolg gebruik ik de namen 'oma' voor mijn grootmoeder, de moeder van mijn moeder, 'oom Peet' voor de broer van mijn oma, 'Lies' voor mijn moeder toen ze nog jong was, 'mijn moeder' vanaf haar huwelijk, 'tante Annie' voor de zus van mijn moeder, 'Annie' voor tante Annie op jeugdige leeftijd, 'Henk' voor toen mijn vader nog jong was en 'mijn vader' voor toen hij getrouwd was en kinderen kreeg.

Tbc was aan het begin van de vorige eeuw doodsoorzaak nummer een. De ziekte was zeer gevaarlijk en besmettelijk. Er bestond geen medicijn tegen. 'Longtering' was slopend en slecht te behandelen. De enige remedie was goed eten, frisse lucht en veel rust. Veel tbc-patiënten gingen voor genezing naar een sanatorium. Daar lag men overdag buiten op de veranda of binnen in lighallen. Als je geen geld had voor het sanatorium, kon je in de achtertuin in een gehuurd of gekocht tbc-huisje liggen. Dat werd gemonteerd op een stalen onderstel met massieve wielen, zodat de patiënten met de zon meegedraaid konden worden. De huisjes bestonden vooral uit glas, hadden openslaande deuren en in de zijwanden ramen die tegenover elkaar open konden worden gezet. Ze stonden op plaatsen in Nederland waar de lucht extra zuurstofrijk was, zoals op de Veluwe, de Utrechtse heuvelrug en Zeeland. Dat kuren kon jaren duren.

Opa Van Veggelen (de vader van mijn moeder), Jantje en Max van

Veggelen (broers van mijn moeder) zijn aan tbc overleden. Van Jantje is het niet zeker. Hij was nog een baby en had stuipjes. Mijn moeder Lies van Veggelen heeft tbc gehad, evenals later haar zoon Hans. Beiden hebben daarvoor geruime tijd in het sanatorium gelegen. De kinderen van Lies moesten tijdens hun jeugd jaarlijks naar het consultatiebureau om op tbc gecontroleerd te worden. Mijn moeder vertelde haar kinderen dat zij hen nauwelijks durfde te knuffelen, uit angst dat zij hen zou besmetten. Ze was geen moeder die haar kinderen graag op schoot nam. En mijn vader deed dat al helemaal niet.

Mijn broer Fons: ‘Tuberculose, en de angst voor besmetting, hebben als een rode draad door onze familie gelopen. Onze moeder moest, toen ze vijftien, zestien jaar oud was, ruim een jaar kuren in sanatorium Dekkerswald, bij Nijmegen. Mijn broer Hans kuurde begin vijftiger jaren als dertien-, veertienjarige jongeman in Huize Caesarea te Ugchelen nabij Apeldoorn. Net als moeder werden wij, haar kinderen, in de jaren vijftig en zestig ieder jaar in het consultatiebureau in onze woonplaats Hoorn op tbc gecontroleerd. En toen wij later in het onderwijs terechtkwamen, bleef deze controle nog jaren plaatsvinden. “Inademen, vasthouden, uitademen,” was bij de controle de vaste opdracht van de zuster bij het röntgenapparaat.’

Mijn broer Henk herinnerde zich zo’n controle in 1951: ‘Op een dag, ik zat in de tweede klas van het lyceum, werd bij controle op mijn röntgenfoto een wit vlekje op een long geconstateerd. De zuster riep mij bij zich en sprak mij ernstig toe, alsof het mijn eigen schuld was! Ik moest onmiddellijk naar huis en niet naar school. Ik moest rusten, liefst op bed. Wat schrok ik, ik was nog geen vijftien jaar. Ik rende naar huis, waar ik moeder alles vertelde. Ik moest naar bed en later vertelde de dokter dat ik misschien wel een halfjaar rust moest houden. Helaas kende men toen nog niet een systeem om zieke leerlingen toch onderwijs te laten volgen. Vader en moeder waren daar niet toe in staat. Wat wisten zij van meetkunde en algebra?’

Ik voelde me in het geheel niet ziek. Zo heb ik in die tijd de kaartjes van Korea en ook van Laos uit de krant geknipt. Het waren kaartjes van de opmars van het ene of het andere leger in hun burgeroorlog.

Ook heb ik toen veel gelezen. Ik herinner me ook nog de doofstomme werkster die moeder had. Zij was een kreng. Het leek of zij een hekel aan mij had. Als ze boven aan het werk was, keek ze me altijd met zo'n kwade blik aan. Na enkele maanden bleek het vlekje te zijn verdwenen. Weer terug op school bemerkte ik de grote achterstand. Ik heb uiteindelijk dat tweede jaar moeten overdoen.

Later, toen ik in het onderwijs werkzaam was en jaarlijks naar de tbc-keuring moest, kreeg ik van de mantouxtest een heftige reactie op mijn arm. Dat was een gevolg van wat me in mijn jeugd was overkomen.'

R. K. Sanatorium „Dekkerswald“, Groesbeek.
Voorzijde.

Photo: Haagsch Illustratie- en Persbureau.

Sanatorium Dekkerswald, bij Groesbeek. Foto gemaakt omstreeks 1922.

Op 28 februari 1934 schrijft mijn moeder aan mijn vader over een nare droom. Ze zijn net getrouwd, voor de wet. Zij vertelt het in een brief, niet bij het wakker worden, want ze mochten pas in hetzelfde huis, in hetzelfde bed, bij elkaar slapen als ze voor de kerk getrouwd waren. Moeder: 'O ja, van den week droomde ik zoo akelig. Jij had een bloedspuwing en zei tegen mij onder 't hoesten door: "Ja, Lies, jij heb me nooit willen gelooven als ik zei dat ik niet in orde was en me zou

willen laten onderzoeken. Je lachte me altijd uit en nu is het te laat!”

Toen mijn moeder in januari 1988 aan een hersenbloeding overleed, dook die tbc onverwacht weer even op. Ze was op bezoek bij haar oudste zoon Clemens en zijn gezin in de Verenigde Staten om kerst te vieren. In het ziekenhuis op Long Island zagen ze bij de autopsie op een scan littekens van tbc op haar longen. Paniek in de tent. Alsnog angst voor besmetting. Moeder werd geïsoleerd in een apart kamertje en haar lichaam werd vervolgens in een potdichte loden kist vervoerd naar Nederland voor de begrafenis.

1900: 'Het spel begint.'

*Clemence Hamerlinck trouwt
met Gerard van Veggelen*

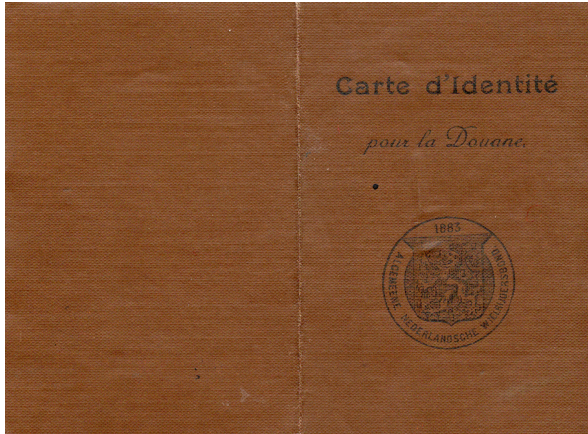
*Het gezin van Petrus Bernardus Hamerlinck (23-11-1818 (Assenede) tot 1901),
zijn vrouw Ida van den Abeelen is dan al overleden (15-2-1831 (Sas van Gent)
tot 6-7-1885), linksboven tante Marie, boven midden tante Roos, rechtsboven
oma/Clemence (1869), voor oma haar broer, 'oom Peet', links voor
Petrus Hamerlinck. Foto uit ongeveer 1885.*

Onbekend is hoe de ouders van mijn moeder elkaar hebben leren kennen. Gerardus Johannes Antonius van Veggelen werd in 1871 geboren in Haarlem. Clemence Maria Hamerlinck werd geboren in 1869 in Sas van Gent. Een afstand van 210 kilometer. Dat was eind negentiende eeuw een paar dagen reizen, gedeeltelijk per trein. Misschien legde opa Van Veggelen het in drie dagen af op zijn wielrenfiets.

Opa Van Veggelen (omstreeks 1900), fanatiek fietser, hier ondersteund door een kameraad van de wielervereniging

Clemence Hamerlinck was in Sas de eerste vrouw die op een fiets reed, natuurlijk niet met een pet op haar hoofd, maar met een van de fraaie hoeden die zij maakte. Zo fietste zij langs het randje van het kanaal tussen Gent en Terneuzen. Het hele dorp Sas liep uit. Ze was het gesprek van de dag. Sommigen spraken er schande van dat een vrouw in haar eentje zich op zo'n gevaarlijk voertuig durfde voort te bewegen. Het was maar goed dat ze in ieder geval haar enkels bedekte met een lange, zwarte rok.

*Lidmaatschapskaart van G.van Veggelen van de Algemeene
Nederlandsche Wielrijders Bond, geldig voor 1905*

*Clemence Hamerlinck naast haar fiets,
met door haarzelf gemaakte hoed*

Gerard was een amateurwielrenner. Hij was lid van de Algemene Nederlandsche Wielrijders-Bond, een afdeling van de Union Cycliste Internationale. Je ziet voor je hoe die twee elkaar ontmoet kunnen hebben, toen Gerard deelnam aan de Wielerronde van Sas van Gent. Clemence was onmiddellijk weg van die sportieve besnorde man, die als een van de eersten over de finish kwam in de Stationsstraat. Gerard verloor de wedstrijd, maar won de hoofdprijs: een pronte Zeeuwse jongedame. Liefde op het eerste gezicht. Wie weet fietsten ze na de wedstrijd samen langs de oever van het oude kanaal van Terneuzen naar Gent, vlak bij de Glasfabriek. Gingen ze dicht naast elkaar tussen het riet liggen. Clemence genoot van de geur van Gerard, een mengeling van zweet en sigarenrook. Ze liet zich gewillig zoenen, nadat ze gezien had dat er in de verste verte niemand naar hen keek. Gerard maakte zich niet druk om mogelijke pottenkijkers. Hij had alleen maar oog voor Clemence. Tot verbazing en vervolgens vreugde van Gerard ontdeed ze zich in een wip van haar bovenkleding en gleed met een ondeugende blik over haar blote schouder in het zilte water. Gerard wist niet hoe snel hij zijn bezwete kleren moest uittrekken om haar te volgen. Godallemachtig, wat een wijf!

Clemence en Gerard verloofd, omstreeks 1900

Ze trouwden datzelfde jaar, op 22 augustus 1900 in Sas van Gent. Hun eerste kind liet niet lang op zich wachten. Binnen het jaar werd Max geboren. Al snel volgden Annie (1902), Jan (1903) en Lies (1906).

Jantje zou niet lang leven: van 18 augustus tot 16 oktober 1903. Hij overleed aan stuipjes, of misschien ook aan tbc, na de verhuizing van het gezin naar Breda.

*Clemence Hamerlinck (15-3-1869 (Sas van Gent) tot 30-12-1959 (Amsterdam)), mijn oma, moeder van mijn moeder, in passe-partout
Gerard van Veggelen (1871 (Haarlem) tot 1916 (Amsterdam)),
mijn opa, vader van mijn moeder, met 'vatermoordenaar' en
brede zwarte stropdas, in passe-partout.*

De familie Hamerlinck bezat eind negentiende, begin twintigste eeuw een boerderij in Sas van Gent, op het Fransche Pad, ook wel Wilhelminalaan geheten. Daar is mijn moeder opgegroeid. Clemence Hamerlinck had weinig belangstelling voor het boerenbedrijf. Te veel stank, te weinig inkomsten. Ze liet het graag over aan haar zussen Roos en Marie en haar broer Peet. Om hogerop te komen volgde ze een opleiding tot hoedenmaakster en noemde ze zichzelf 'modiniste' (Volgens het woordenboek: Een vrouw die modeartikelen verkoopt en kleding voor dames.)

Kennelijk leverden de boerderij en de hoedenwinkel te weinig op om alle monden te vullen. Of de Haarlemmer Gerard verveelde zich in dat gehucht. Hij hield van een beetje reuring en één wielerronde per jaar was te saai. Ook was deze lebemann waarschijnlijk gauw uitgekeken op het vrouwvolk in het dorpje Sas. En misschien kwam de stank van de koeienvlaaien hem z'n neus uit. Al na een jaar verhuisden Clemence en Gerard naar Breda, een echte stad. Dat beviel hun beter dan het dorp Sas van Gent. Clemence zette hier de hoedenwinkel voort die ze in Sas was begonnen, onder de naam l'Hirondelle. Ze verkocht ook sjaals, handschoenen, garen, band, sigaren en 'kwikjes en strikjes'.

Clemence in Breda, als modiniste. Ze zit aan een tafeltje met in haar linkerhand een mooie hoed en om haar heen een keur van stoffen en linten, 'kwikjes en strikjes'

Gerard van Veggelen nam fanatiek deel aan de wielerrondes in West-Brabant. Hij was trots op zijn rubberen banden van Fongers, zijn naafversnelling van Sturmey-Archer en dolblij dat hij kon overstappen van zijn onhandige doortrapper op een heuse freewheeler. Naast wielrijden hield hij zich bezig met onduidelijke zaken, onder andere verzekeringen. Volgens de burgerlijke stand was hij een 'reiziger'.

1906: Naar Amsterdam

Liesje wordt geboren

Gezicht op de Amstel met theater Carré, omstreeks 1900. Clemence heeft bovenaan haar nieuwe adres geschreven: Nassaukade 445, driehoog

In 1906 verhuisden Clemence en Gerard naar Amsterdam. Vergeleken met Breda een wereldstad, met 510.000 inwoners. Volop mogelijkheden voor werk en woningen. In datzelfde jaar werd Lies geboren. Ze woonden achtereenvolgens in de Gerard Doustraat 14-2, Albert Cuypstraat 22 huis, Lange Leidsedwarstraat 40-3 en op de Nassaukade 445-3. Na al die omzwervingen begon mijn oma een pension in de Bosboom Toussaintstraat 62-2. Hier viel voor Clemence geld te verdienen.

Ansichtkaart van de Bosboom Toussaintstraat, begin twintigste eeuw.

Pensiegasten waren daar ook in de kost. Een van hen was Rosa Spier (1891-1967), de harpiste naar wie het Rosa Spierhuis is genoemd, een rusthuis voor oudere kunstenaars in Laren. Zij zal even later getuige zijn van een heftige gebeurtenis in het pension.

Gerard van Veggelen werd kelner in café Scheltema op de Nieuwezijds Voorburgwal. Met zijn looks en charme zal hij het daar naar zijn zin hebben gehad.

Opa Van Veggelen als ober, met zijn werkgevers, de gebroeders Scheltema(omstreeks 1906)

*Het personeel van café Scheltema op de Nieuwezijds Voorburgwal,
rechtsboven Gerard van Veggelen*

De oudste kinderen bleven aanvankelijk achter op de boerderij in Sas, onder de hoede van tante Roos en oom Peet. Clemence is bijna vier maanden tevoren bevallen van haar dochter Lies. Ze maakt zich zorgen over Lies' gezondheid. Ouders en kinderen hielden met brieven en postkaarten contact. (Lezer, let niet op spelling, zinsbouw en interpunctie. Dat deed oma ook niet.)

'Aan mejuffrouw R. Hamerlinck, Fransche pad, Sas van Gent, 6 april 1907

Geachte Zuster en liefste Janskens,

Moe kon geen postpakketje zenden want Liesje is pokken ingeent en haar armtjes deden zeer en was zo lastig ook had zij het aan de ingewandjes ik moest alle dagen naar de kinderdokter het zag er met de paaschdagen naar uit ik was zoo verdrietig doch nu is zij in orde zij is zo slim en zo lief Max zijn portretje lijkt zij sprekend op

Ik heb deze week een wit prachtig wagentje gekocht. Wat zoudt Max en zus kijken als zij thuis komen. Uwe toegenegen zus en moe Clemence'

Tante Roos, de zus van Clemence, zorgt in Sas van Gent voor de kinderen van Gerard en Clemence

Tante Roos met Max (in uniform), op de boerderij in Sas van Gent, omstreeks 1908

Max en Liesje (met tasje), voor decor, omstreeks 1912. Lies zal later mij, haar jongste zoon, naar haar broer vernoemen. Ze was gek op haar broer,

Clemence was altijd scheutig met praktische adviezen. De postbode had blijkbaar geen probleem met de summiere adressering:

‘Mej. R.Hamelinck, Sas van Gent, Zeeland
Amsterdam, 26 april 1910

Lieve kinderen, Geachte Zuster,
Hierbij een pop. Schrijf niet wij hebben het postpakket ontvangen. Pa zegt dan stuur je ze weer geld en zij schrijven niet eens dat zij komen. Roos schrijft hem toch of hij wordt woedend misschien kunt u

tog deze of gene weer terug mede nemen hij moet zijn kinderen zien. Ziet die hoed van U te verkoopen ik zal u een strooien hoed bezorgen waarom heb je dat vantevoren niet geschreven? Is die band van Annie haar hoed te breed vouwt hem naar binnen hoest ons Annie nog legt haar savonds een natte koude doek een wollen er boven dan komen kouwe los en zij wort beter.

Uw lieve Moe en zuster, Clemence'

1911: Opvoeden op afstand

*Ansichtkaart met Prins Hendrikkade en Sint Nicolaaskerk,
omstreeks 1900*

'Amsterdam, 10 oktober 1911
Jongheer Max van Veggelen,

Lieve Max! Waarom heb je niet volgens afspraak op Zondag geschreven? Je weet dat ik daar erg op gesteld ben. Je moet me ook nog een antwoord zenden over de Fransche les. Hoeveel uur per week krijg je nu onderwijs in het Fransch? Volgens afspraak met tante zou jij daarvoor zorgen. Wij zijn allen goed gezond en hoopen zulks ook van U